

dilden Türkçe'ye çevrilmişse çevirenin adı gelmektedir. Yazar veya çevirenin adı harf rumuzları ile yahut müstear olarak yazılı ise bunlar önündeki parantezler içinde gerçek isimleri gösterilmiştir. Yine aynı kimselerin daha sonradan almış oldukları soyadları, adları önündeki parantez içine yazılmıştır. Sonra sırayı kitabın basım yeri ve yılı takip etmektedir. Burada basım tarihi hicri olarak gösterilmekteyse de parantez içinde milâdiye çevrilmiş olanı da vardır. 1908'den sonra yayınlanmış olan eserlerin tarihleri ise yanlarında bir işaret bulunmadıkça mâli sene olarak kabul edilmiştir. Künyesi gösterilen eser, taş basması ise bu husus sayfa kaydından sonra belirtilmiştir. Daha sonra var olması halinde plâns ve levhalar belirtilmekte ve kitap boylarına geçilmektedir. Kitap boyları iki tane olarak gösterilmiştir. Bunların ilki kitabın dış ölçülerinin, ikincisi ise sayfa numaraları dahil yazı kısımlarının boylarıdır. Kitap boylarından sonra mevcut olması halinde resim ile haritalar ve varsa neşreden kimse veya kurumun adı gösterilmektedir. En son olarak kitabın *Eski Harflerle Basılmış Türkçe Eserler Kataloğu*'ndaki sıra numarası verilmiştir.

Özege'nin kataloğu halen süreli olarak forma birer forma halinde yayınlanmaktadır. 1971 yılında 1-7., 1972'de 8-21. formları yayınlanan, 1973'te çıkan 27. forma ile F harfinin ve I. cildin sonuna geline, *Eski Harflerle Basılmış Türkçe Eserler Kataloğu*'nun bir an önce tamamlanmasını dileriz. Bunun yanında mütevazî imkânlarıyla dikkatli, uzun ve yorucu arşiv ve kütüphaneye çalışmalarını sonucu kitapseverlere, Türk ilim dünyası ve kütüphanesine pek çok değerli bu kataloğu kazandırmakta olan sayın Özege'yi gönülden kutlamak isteriz.

Özcan Mert

Georg Oğulukyan'ın Rusnâmesi 1806 - 1810 isyanları, III. Selim, IV. Mustafa, II. Mahmud ve Alemdar Mustafa Paşa, Tercüme ve Notlar, Hrand D. Andreasyan, İstanbul 1972, VIII + 64 s. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Nr. 1702, Fiyatı : 8 TL.

Tarihimizde Nizâm-ı Cedîd adıyla anılan ıslahat teşebbüslerine karşı girişilen, bir süre için bu teşebbüsleri durduran ve III. Selim'in tahttan indirilmesine ve hattâ katline yol açan hâdiseler (Kabakçı Mustafa isyanı ve Alemdar Mustafa Paşa vak'ası) hakkında, kaynak eserlerin neşri çalışmaları gittikçe artan bir ilgi ve hız kazanmış bulunmaktadır. Çok kıymetli hocamız sayın İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın *Kabakçı Mustafa Paşa İsyanına dair yazılmış bir tarihçe* (Belleten, VI, Sayı, 23-24, Ankara 1942, s. 253-261) adlı makalesi ve onu takip eden *Georg Oğulukyan'ın Rusnâmesi ve Yayla İmâmı Risâlesi* (Tarih Enstitüsü Dergisi, Sayı 3, İstanbul 1973, s. 213-272, nşr. Fahri Ç. Derin. Ayrıca *Tüfekçi-başı Ârif Efendi Tarihçesi* ile *Sultan Selim-i sâlis'in hal'ine dair Risâle* adlı eserler de tarafımızdan neşre hazırlanmıştır) bu arada zikredilebilir.

Sayın Hrand D. Andreasyan'ın notlarla neşrettiği eser, kendisinin ön sözde belirttiğine nazaran, aslen İstanbullu olup Ortaköy'de yaşamış bulunan ve Darbhâne'de Düzoğlu Çelebilerin yanında kâtip sıfatiyle çalışmış ve bu hizmeti dolayısıyla hâdiselerin çoğunu bizzat görerek, kısmen de başkalarından tahkik ederek kaleme alan Georg Oğulukyan adlı bir zâta aittir. Müellif, zamanın şartlarına göre, oldukça iyi bir tahsil görmüş ve Türkçe'ye hakkiyle vâkîf bir kimse olup, 1806-1810 yılları içinde geçen olayları, rûmî takvim esasına göre, günü gününe ruznâme şeklinde Ermenice olarak yazmıştır. Eserin asıl isminin «Osmanlı Tarihi» başlığını taşıdığını ve asının 167 sahifeden ibâret, orta boy bir defter şeklinde ve elyazması olarak Venedik'de Mekhitarist manastırında bulunduğunu, kezâ yine sayın Hrand D. Andreasyan'ın açıklamasından öğreniyoruz.

Mütercim, metni Türkçeye çevirirken, eseri, aslında mevcut bulunmayan, vak'aların seyrine uygun başlıklarla bölümlere ayırmış, tereddüdü mücib bazı yerlerde, Cevdet Tarihi'ne baş vurarak notlarla gerekli açıklamaları yapmış ve bu sûretle eserden istifâdeyi kolaylaştırmıştır. Eserin sonuna ilâve edilen yer, şahıs ve müessese isimleri indeksi, istifâdeyi arttıran çok faydalı bir diğer unsur olmuştur.

Ruznâme'de hâdiselerin nakli 8 Şubat 1807, cuma günü bir İngiliz filusunun İstanbul önlerine gelmesi ile başlamakta ve Haziran 1809 daki tenkil hareketleri ile son bulmaktadır. Metin, halktan bir kişinin, özellikle bir ermeni münevverinin görüşünü aksettirmesi bakımından ehemmiyetli ve dikkate şayandır. Muhtevâ hakkında bir fikir vermek üzere, eserdeki esas ve yan başlıkları buraya aynen aktarıyoruz :

BİRİNCİ KISIM : İngiliz donanmasının İstanbul'a gelmesi - Tabyalarda ıslahat teşebbüsü - Kabakçı isyanının başlaması - Âsilerin elebaşları - Âsilerin şehre yürüyüşü - Sarayda telâş - Et meydanında davalasma - Kaymakam ve ricalin ihaneti - III. Selim'in tahttan indirilmesi - IV. Mustafa'nın cülüsü - Kitalden kurtulanlar - Nizâm-ı Cedid'in lâğvı - Padişahın Darbhâne'yi ziyareti.

İKİNCİ KISIM : Âsilerin tahakkümü - Âsilerin tazyik hareketleri - Tayyar Paşa'nın avdeti - Tayyar Paşa'nın azli - Bazı zorbalık hareketleri - Kadınların nümâyişi - Âsilerin birbirine girmesi - Kiliseye tecâvüz.

ÜÇÜNCÜ KISIM : Alemdar'ın zuhuru - Kabakçı'nın katli - Fener'de çarpışma - Rumeli ordusunun gelişi.

DÖRDÜNCÜ KISIM : Alemdar'ın iş başına geçmesi - Alemdar sarayda - III. Selim'in katli.

BEŞİNCİ KISIM : İdamdar - Anadolu Âyanlarının gelişi - Yeniçerilere ilk darbe - Sekban-ı Cedid.

ALTINCI KISIM : Hükümetin aldığı tedbirler - Yeniçeri ve Sekban çarpışmaları - Sarayın içinde çarpışma - IV. Mustafa'nın idâmı - Alemdar'ın ölü-mü - Üsküdar ve Levent çiftliği baskını - Padişahın sert davranışı - Kadı Paşa'nın idâmı - Çarhacı Paşa'nın entrikaları - Yusuf Paşa'nın sadâreti - Yeniçerilerin son rezaletleri - Behiç Efendi'nin idâmı - Şehrin yeniçerilerden temizlenmesi.

Eser, sürülen ve idâm edilenlerin listesi ile bitmektedir.

Fahri Ç. Derin

İstanbul Üniversitesi Tarih Enstitüsü Dergisi, Sayı 3 (Ekim 1972), İstanbul 1973, 359 s. Fıatı 40 TL.

21 Eylül 1968 de, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne bağlı olarak, imkânlar nispetinde araştırma ve yayın yapmak, ilmi konferanslar, seminerler ve kollokyumlar düzenlemek, kongrelere katılmak ve sergiler açmak gayesiyle, bir «Tarih Araştırmaları Enstitüsü» kurulmuş ve Enstitü'nün faaliyetlerinden biri olarak yukarıda adı geçen araştırma dergisi yayın hayatına girmiştir. Yine Edebiyat Fakültesi Tarih bölümü öğretim üye ve yardımcıları ile üniversite dışında kıymetli çalışmaları bulunan tarihçilerin yazıları ile yayınlanan *Tarih Dergisi*'nden ayrı olan bu derginin, I. sayısı (Ekim 1970) de, II. sayısı ise (Ekim 1971) 1971 de yayımlanmış idi. Enstitü Yönetim Kurulu tarafından, Cumhuriyetimizin 50. yılına armağan edildiği iftiharla belirtilmiş bulunan derginin 3. sayısı da kezâ, kıymetli ilmi yazılarla yayınlanmıştır. Derginin bu sayısında bulunan yazılar şunlardır: İbrahim Kafesoğlu, *Eski Türk Dini* (s. 1-34); V.J. Parry, *Osmanlı İmparatorluğunda kullanılan Harb Malzemesinin Kaynakları* (s. 35-46). İlk defa, 1967 Temmuzunda, Londra Üniversitesi'ne bağlı The School of Oriental and African Studies'de Orta Doğu İktisat Tarihi ile ilgili olarak tertip edilen konferansta tebliğ olarak sunulmuş ve M.A. Cook «ed.», *Studies in the Economic History of the Middli East*, London 1970, s. 219-229 da yayımlandıktan sonra Salih Özbaran tarafından tercüme edilmiştir); M.C. Şehabeddin Tekindağ, *Ali Fuad Türgeldi'nin Tiran Elçiliği* (s. 47-62); Mücteba İlgürel, *Bahkesir'de Âyanlık Mücadelesi* (s. 63-74); İsmet Miroğlu, *İstanbul Rasathânesine Âit Belgeler* (s. 75-82); Hrand D. Andreasyan, *XIV. ve XV. yüzyıl Türk Tarihine âid ufak Kronolojiler ve Kolofonlar* (s. 83-148, Ermenice yazmalara, müstensihler tarafından eklenmiş, yazıldığı zamanlarda geçmiş mühim vak'alara âid ufak kronoloji ve kolofonlar); Yusuf Halaoğlu, *Müthat Paşa'nın Necid ve havâlisi ile ilgili bir kaç lâyihası* (s. 149-177); M. Münir Aktepe, *Osmanlı Devri İzmir Câmileri Hakkında Ön Bilgi* (s. 178-212); Fahri Ç. Derin, *Yayla İmâmı Risâlesi* (s. 213-272. Kabakçı Mustafa ayaklanması ve Alemdar vak'asından bahseden ve bu isimle tanınmış olan, Veliyüddin Efendi Ktb. Cevdet yazmaları arasında bulunan tarihçenin, notlarla